

PRZYBLIŻAĆ SIĘ (204) *vb impf*

się (141), się (63).

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie).

inf przybliżyć się (9). ◇ *praes 1 sg* przybliżam się (10). ◇ *3 sg* przybliżą się (65). ◇ *1 pl* przybliżamy się (2). ◇ *3 pl* przybliżają się (12). ◇ *praet 1 sg m* przybliżałem się, -m się przybliżał (4). ◇ *3 sg m* przybliżał się (49). *f* przybliżała się (11). *n* przybliżało się (3). ◇ *3 pl m pers* przybliżali się (17). *subst* przybliżały się (3). ◇ *fut 3 sg m* przybliżyć się będzie (2) *BibRadz, RejPos*, będzie się przybliżał (1) *BielKron*. ◇ *imp 2 sg* przybliżaj się (1). ◇ *1 pl* niechże się przybliżamy (1) *ArtKanc*. ◇ *2 pl* przybliżajcie się (2). ◇ *con 3 sg m* by się przybliżał (1). *f* by się przybliżała (1). *n* by się przybliżało (1). ◇ *3 pl m pers* by się przybliżali (1). ◇ *part praes act* przybliżając się (8).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI w. (dwa z niżej notowanych przykładów s.v. przybliżyć).

1. O stosunku przestrzennym: podchodzić, przybywać bliżej; *appropinquare Vulg, HistAl, PolAnt, Calag, Calep, Cn; proximare PolAnt, Vulg, Cn; adventare Mącz, Calag, Calep; propinquare Calag, Calep, Cn; approximare Vulg, Cn; proficisci, venire HistAl; accedere facere PolAnt; appetere, applicare se Mącz; accedere, adesse prope, tendere Calag; advertere Calep; propius accedere Cn (100)* : Appeto, [...] przbliżam się nādchodzę. *Mącz 295c.*

a. O ludziach będących w ruchu w stosunku do obiektów (w zasadzie) nieruchomych (98) : A gdy się przybliżał [ślepiec]/ Ipytał go miły Iezus rzekątz: [...] *OpecŻyw [61]v, 105; TarDuch D5v*; A gdy się Fáráo przybliżał/ podniośły synowie Ifraélcy oczy/ obaczyli za sobą Egipthczyki *Leop Ex 14/10, Luc 18/40; BibRadz Ex 14/10*; A gdy się przybliżáli nieprzyiaciele Achábowi/ bał się Acháb bárzo. *BielKron 85, 244v; Mącz [305]a, 481b; Nahen. Przybliżyć się. Propinquare. Calag 361a; KochPs 34; Adverto, Ad aliquem locum verto – przimikam się. przbliżam się. Calep 29a, 28b, 84b, [862]a; Nie trwożcie się cne Krákowkie brony/ Przybliża się Krol od Bogá zrzadzony GrochKal 25.*

przybliżyć się do kogo, do czego (30): Do płotu się przybliżała [liszka]/ By go rychley przeskoczyła. *BierEz H4v, S4; GDy* pán Iezus przybliżał się do Ierycha/ Zacheus żądliwie chtątz widzietz pana Iezufa/ [...] wstąpił na drzewo *OpecŻyw 62, [61]v, 67; Alexander* przybliżając się do onego miáfthá á widząc wielkość ludu w odzieniu białym/ [...] przykazał wżytk[i]m swym ftánac *HistAl C2, Bv; Bo* gdy się Ikkodnicy moi do mnye przybliżają/ [...] Zli nyeprzyacyele moi ktorzy mnye zle tuśfą/ Wżyfyści ci Irodze pomdlawśzy márníe vpásć muśfą. *LubPs G2v; Y* wziawśly ij [Achiora] Iudzy Holofernefowi/ iácháli fnim polem: ále gdy się iuz przybliżáli do gor/ wyśfli przeciwko im Procnicy *Leop Judith 6/8, Luc 18/35, Act 22/6; Goski A11v; BielKron 34v, 35, 101v, 164v; Mącz 350b; HistRzym 70v; RejPos 1, 66, 111v, 177; Gdy* się tedy Pan przybliżał do Betániey/ záfłá mu Martá drogę *BiałKaz C3; Dem Mal nahen. Przybliżyć się do krefu. Propinquare metae Calag 119b; SkarŻyw 355; BielSen 10; WujNT Mar 11/1, Luc 15/1, Act 10/9, 22/6.*

przybliżyć się k(u) komu, k(u) czemu (25): Gdy się przybliżáli k domowi/ Rzecze Xántus Ezopowi: [...] *BierEz B3v; Y* przybliżał się [Jezus] ku zwolennikom *OpecŻyw 54*; a gdy się przybliżał [Jezus] ku Ieruzalem/ ij przyśledł do Betfae ku oliwné gorze/ poślál dwu zwoleniku rzekątz ijm. [...] *OpecŻyw 71, 60v, 71v, 72, 145v, 154; HistAl F; Y* kto się zlutuie nād záklináčzem ktorego wąż viadł/ y nād wżyśtkimi ktorzy się przybliżają ku gádzinam okrutnym? *Leop Eccli 12/13; Goski A10; Iwoy Máiefat*

święty okażę ná tych ktorzy fie ku mnie [*Bogu*] bez obyczáíá przybliżáią. *BielKron* 38, 305v, 319; Nunciatum est nobis Caesarem adventare, Oznamiono nam że fie Cefarz k nam przibliża. *Mącz* 254a; *HistRzym* 80v, 127; *RejPos* 165v, 195, 220v; *BudNT Act* 22/6; *StryjWjaz* C; *SkarŻyw* 113; *WujNT Matth* 21/1, *Luc* 18/35.

przybliżyć się na kogo (1): Gdy fie przybliżali ná mię złošnicy/ kęfác ciáá mego/ [...] íámi otráćili fie/ y vpádli. *BudBib Ps* 26/2.

przybliżyć się dokąd (2): Gdy fie tam przybliżali [*trzej królowie*]/ panna dóštoyná flyfátz gelk ludu wielkiego/ wzięła na ręce ſwoie ſynáczka *OpecŻyw* 24; *WujNT Luc* 19/37.

przybliżyć się skąd (2): *OpecŻyw* 154; Tym czálem gdy Pánná z Synaczkíem/ y z oná ofiárą ku drzwiom fie košćielnym zdálekíey drogi/ przybliżáá: Duch Boży ktorý w Symeonie Proroku przebywał/ záwoááł nań: [...] *SkarŻyw* 113.

cum inf (1): *BudBib Ps* 26/2 *cf* *przybliżyć się na kogo*.

Ze zdaniem celowym [*aby*] (3): Wten czás przybliżali fie k niemu [*Jezusowi*] iawni grzešnicy ij ijni grzešni/ aby kázaniá iego ſluchali *OpecŻyw* 60v; *RejPos* 165v; *WujNT Luc* 15/1.

Zwrot: »przybliżyć się sam [= tu]« (1): Y rzekł [*Bóg*]: nieprzybliżay fie íám [*Ne appropinques huc*] *BudBib Ex* 3/5.

Przen (23) : Pátrz téz iako zwolenicy iego pilnie pogládaíá/ ſluchaíá/ a wfertzu ſłowa chowaiá [...]. Ty téz fie przybliżáy/ iakoby to oczýma widziáá *OpecŻyw* 42v.

przybliżyć się ku komu, ku czemu (2): *TarDuch* A5; Abowiem im wiécey fie przybliżaiá [*prześadowcy*] ku złošci, tym wiécey fie oddalaiá od ſprawiedliwošci. *WróbŻólt* pp5v.

W przeciwstawieniu: »przybliżyć się ... oddalać się« (1): *WróbŻólt* pp5v *cf* *przybliżyć się ku czemu*.

a) O człowieku wobec Boga: być pobożnym, ufać Bogu (16) :

przybliżyć się do kogo (6): Iż ſyny ſwe Izráelſkíe czyni Pan bešpíeczne/ A lud wyerny ktorý fie tu przybliża do nyego/ On íám wdzyęcznye przyyác raczy pod moc Boštwá ſwego. *LubPs* ff4; Przybliżaycie fie do Bogá: tedyc fie przybliży do was. *Leop Iac* 4/8; *LatHar* 161; *KołakSzczęšl* A2. *Cf* *Zwrot*.

przybliżyć się komu (2): Hymnus omnibus ſanctis eius: filijs Israel populo appropinquanti ſibi. Chwaáa wſzytkim ſwiętym iego/ ſynom Ífraelskim/ ludu ktori fie iemu przybliża. *WróbŻólt* 148/14; *KrowObr* 235v.

przybliżyć się ku komu (8): *WróbŻólt* 31/9; Bo niczego niewykonał zakon/ lecz wprowadzenie lepſzey nádzíeie/ przez ktorą przybliżamy fie ku Bogu. *BudNT Hebr* 5/9[7/19]; Niechże ſię v ſiebie íámi záwſze poniżamy/ á ku tobie Pánie przybliżamy *ArtKanc* P8v; *WujNT Hebr* 7/19, *Iac* 4 *arg*, 8. *Cf* *Zwrot*.

Zwrot: »przybliżyć się ustý« [*w tym: do kogo* (2), *ku komu* (2)] = *oddawać Bogu czešć tylko ſłowami, nie czynami; appropinquare ore* *PolAnt* [*szyk zmienny*] (5): Obłudni ludzýe dobrze o wás prorokowáá Ífajáfz rzeknác/ lud ten przybliża ſię ku mnie wſty ſwoiými i tíci mię wargami/ Leć ſérce ich daleko ſię odſtrzélá odęmníe *MurzNT Matth* 15/8; *KrowObr* 235v; *RejPos* 47v, 214; *WujNT* 61 *marg* [*zawsze przekład tego samego tekstu*].

b) *O Bogu wobec człowieka: okazywać łaskę, brać w opiekę (4)* : Bowiemes ty rzekł/ o to fie iuz przybliżam [!] *RejPs* 60v.

przybliżać się ku czemu [= na co] (1): Iż żadny narod człowieczy nie iest ták poważny/ do ktoregoby fie ták blifko przybliżáli bogowie iego/ iáko fie Pan náfz przybliża ku káždemu záwołaniu náfzemu. *RejPos* 63v.

Zwrot: »blisko się przybliżać [do kogo]« (2): ále to okazał [św. Piotr]/ iáki to iest ftrách grzełznemu człowiekowi leżáczemu w grzechach/ gdy fie blifko przybliża Pan iego do niego *RejPos* 177, 63v.

b. *O obiektach nieruchomych w stosunku do ludzi będących w ruchu (1)* : domysłáli fie żeglarze żeby fie przybliżála nieiáka kráiná. *BudNT Act* 27/27.

2. *O stosunku czasowym: nadchodzić, nastawać; appropinquare* *HistAl*, *Vulg*, *PolAnt*, *Mącz*, *Cn*; *appetere* *Mącz*, *JanStat*, *Cn*; *adventare*, *impendere*, *instare* *Mącz*, *Cn*; *imminere* *Modrz*, *Cn*; *venire* *PolAnt*; *ingruere*, *propinquare* *Cn* (100) :

a. *O czasie lub wydarzeniach, niekiedy w stosunku do człowieka (91)* : GDy fie wieczor onégo dnia przybliżál/ tedy Iezus mily [...] poładzil go [*Judasza*] na wieczery miedzy sobą ij fwą milá matką *OpecŻyw* 85v, 86, 101, 157, 157v, 168; *Vesperascit. Es wirt obent Przyblyża sye wieczor. Advesperascit idem. Invesperascit. idem. Murm* 13; Gdi fie pothym dzień przybliżál/ przylecieli wielcy ptacy czerwoni *HistAl* H7; *Leop Hebr* 10/25; *BibRadz Gen* 27/41, 4.*Esdr* 8/60, *Luc* 21/28; Gdy fie będzie przybliżał rok czterdzyesty/ rzeczełz ludu/ [...] *BielKron* 41v; obaczył Kryfthus [*ludzi idących*] rzekł swoim. Pietrze iuz fie moiá męka przybliża. *BielKron* 420v, 312v; Hyems iam praecipitaverat et ver iam appetebat, Zymá yufz ná fchodzie byłá/ á láto fie przybliżało. *Mącz* 160c; *Impendent magni tumultus bellorum*, Wielkie walki fá zá páfem/ Przibliżáya fie. *Mącz* 288b, 224d, 288b, 295c [2 r.], 317a, 418d, 481b; Ktorzy [*ludzie święci*] gdy wlfyfelizeli od Páná iz fie iuz przybliża kroleństwo iego/ nádzywáli fie iz wedle godności káзде⁸⁰ będzie ie rozładzał po zamkoch *RejPos* 316v, 110v [2 r.]; *BudBib* I 157b, 4.*Esdr* 8/60; *CzechRozm* 40; ále to wsfytko Krol/ iáko z iákiewy wyfokiewy wieże pogládájac/ ma naprzod obáczáć/ áby/ iefliby fie co złego przybliżało/ mógł rádę pogotowiu mieć *ModrzBaz* 106v; *SkarJedn* 386; *SkarŻyw* 252; *StryjKron* 487; *WerGość* 219; Przybliżać fie iuz dzień biały *ArtKanc* T3v; *Calep* 29a; Mięfopufty fie przybliżáia/ á Wiofná z Látem nádchodzą/ iuz o naśieniu myślic *GostGosp* 96; *LatHar* 273, 703, 715; *WujNT* 733, *Luc* 21/28, *Hebr* 10/25; Wy pátrzcie á podnieście głowy fwoie/ bo fie odkupienie wáfze przybliża. *SkarKaz* 8a; *KlonFlis* G4; [Przybliżał sie tedy dzień święty Przaśnic *Leop* 1575 *Luc* 22/1 (*Linde s.v. przybliżyć*)].

przybliżać się do kogo (2): ktore [*drzewo figowe*] gdy látorołki y pákowie s siebie wypufzcza/ tedy ludzie poznawáia że fie do nich láto przybliża. *LeovPrzep* G3v; *RejPos* 110v.

Frazy: »czas się przybliża« = *appropinquat tempus* *HistAl*, *PolAnt*, *Mącz* [*szyk zmienny*] (25): *BierEz* D4v; Y ftalo fie/ gdy fie przybliżał czas ij godzina bożego narodzenia/ powftala panna z wielkie radofcij/ ij dała fie na modlitwę *OpecŻyw* 15; KDy od boga oyttza przybliżał fie czas zrzádzony ku odkupieniu ludfkiému/ [...] zebrali fie w rádę bífkupowie *OpecŻyw* 69, 1, 35v, 58v, 70v, 87v [2 r.], 89v, 104; *PatKaz II* 60; GDy fie iuz lato dokończawa á czas fie iuz iefienny przybliża *FalZiol* V 72; *BielŻyw* 30; Gdy fie iuz przybliżał czas národzenia/ Olimpia w wielkiewy fie bolefcí męczyła *HistAl* A6; *BibRadz* 4.*Esdr* 12/21; In spem venio appropinquare tuum adventum, Náchodzi mie nadzieya

że sie przibliża czas twego k nam nawrocenia. *Mącz* [407]d, 326c; *HistRzym* 15v [2 r.]; *RejPos* 5v; *SkarŻyw* 582; *ActReg* 60; Miłtrz mowi; czas się moy przibliża *LatHar* 690, 648.

»przibliża się godzina« [szyk zmienny] (5): *OpecŻyw* 15, 100, 104, 104v; lecz iefli cżás y godziná śmierci chorego iuż się przibliża; dotknęło się wyżłzey przyczyn kilká/ czemu tym Sákrámentem [tj. *Eucharystią*]/ ludzie śmierci blińkie pošiláią. *LatHar* 648.

»przibliża się koniec żywota« [szyk zmienny] (3): A gdy sie koniec żywota iego [*Arystoteles*] przibliżał. Włzitci sie ie⁸⁰ vcźniowie kniemu zbieżeli *BielŻyw* 90; *HistRzym* 124v; *KarnNap* E3v.

»przibliża się śmierć (a. [przibliżały się dni śmierci])« = *mors appropinquat Mącz*; *venit amaritudo mortis PolAnt* (4): á gdy [*Jakub*] batzył yż sie iego śmierć przibliżała/ wezwał siná swego Iozefa *HistJóz* E3v; *Mącz* 326c; *BudBib* 1.Reg 15/32; *LatHar* 289; [Przibliżały się tedy dni śmierci Dawidowey [*Appropinquaverunt autem dies David ut moreretur*] *Leop* 1575 3.Reg 2/1 (*Linde s.v. przibliżyć*)].

Zwrot: »blisko (a. bliżej) się przibliżać« [szyk zmienny] (3): a gdy sie iuż blińko przibliżał czas vmęczeniá/ poczęło sie oney wody poruśfenijé przez aniola dlá swiętego krzyża. *OpecŻyw* 58v; A fnadz iuż czas okázowác tę łáfkę swiętą twoię/ ábowiem iuż co dáley to bliżey przibliża sie ten vpádek moy *RejPs* 44; *SarnStat* 1227.

W przen (1) : O mieřkayże zemną moy miły Pánie/ boć sie iuż przibliża wieczor moy/ á krotki cżás żywotá moiego. *RejPos* 113.

Przen (6) : Acześ iefł [*cerkwi swięta*] Pánu miła/ swiátuś iefł niewdzięczna/ włzákżec się iuż przibliżáią/ ktorzy cię budowác máią *ArtKanc* K11; O Namilośiernieyfzy Pánie IEzu/ zořtańże zemną: boć się iuż duchowny wieczor przibliża. *LatHar* 240.

przibliżać się komu (3): *RejPos* 8v, 12; Trzećie liekárřtwo iefł pokutá/ nie řłowem mowienia/ álie wypeńniona řkutkiem/ gdyż Kroleřstwo niebieřkie pokutuiącym się przibliża *BiałKaz* B3.

Zwrot: »blisko się przibliżać« (1): wołay do niey [*duszy*] [...]: Vznay sie nieboraczko á pokutuy/ ábowiem iuż sie blińko przibliża kroleřtwo twoie. *RejPos* 11.

b. O człowieku w stosunku do wydarzenia (9) :

przibliżać się do czego (4): *GórnRozm* C4, K, K2v; Skoro się vrodzim/ iuż káždy vmierác poczyna. Iáko kto ná drogę wyředł/ gdy dzień drogi vředł/ iuż bliźłzy końcá y poczyna się do niego przibliżác. *SkarKaz* 422b.

przibliżać się k(u) czemu (5): A gdiż sie [*Aleksander*] křmierci przibliżał rořkazał aby go do złotey trunny włożywřzy do Alexandriey ku pogrzebu wiezli. *BielŻyw* 163; Terram videre proverbialiter, Długiey á ciężkiey pracey koniec widźieć/ przibliżác sie ku końcowi. *Mącz* 451b; *HistRzym* 82v; *RejPos* 110v; Kořćioł Boży ku dniu się řádnemu przibliżáiąć/ ciářno ku końcu idzie/ á řciřka się. *SkarJedn* 383.

Bezpodmiotowo (2): chocia z tey nářzey mowy nie vrořćie to řeby się co w Polřcze odmienić miáło. (–) Bá odmieniác się cześto/ y powiedáią ludzie/ ře się to przyczynia Wolnořći/ ále się mnie widźi ře się przibliża do zguby *GórnRozm* C4.

~ *przibliża się komu* (1): Tu zás y tego chory niechce/ á do śmierci mu się przibliża *GórnRozm* K2v. ~

3. O podobieństwie (2) :

a. *Stawać się podobnym (1)* : Proximo, Przibliżam [!] fie/ Málem równym álbo tákim bywam. *Mącz 326a.*

b. *Przyjmować podobne poglądy (1)* : tedy [ksiądz kanonik] tym dawa znác/ iż iuż onego przedwiecznego vrodzenia z iftności oycowfkiey/ odstępuie [...] á do nas fie przybliża *NiemObr 102.*

******* *Bez wystarczającego kontekstu (2)* : Propinquo, Bliżę fie/ Przibliżam fie. *Mącz 326c; Appropinquo, Przibliżam fie/ przifstępuyę. Mącz 326c.*

Synonimy: 1. nadchodzić, przybywać, przychodzić; 2. nadchodzić, nastawać, następować.

Formacje współrdzenne cf BLIŻYĆ SIĘ.

Cf PRZYBLIŻAJĄCY SIĘ, PRZYBLIŻANIE, PRZYBLIŻANIE SIĘ

ALKa